

Herentologiya haqqında anlayış

Qocalma bütün canlılara xas olan bioloji qanunauyğunluqdur. Qocalıq ontogenezin son mərhələsidir, o yetkinlik yaşından sonra başlayır. Qocalıq haqqında elm herontologiya adlanır. Herontologiyanın vəzifələrinə insanın ömrünü uzatmaq, yetkin və qoca yaş qruplarına aid insanların ictimai və əmək fəaliyyətinə normal şəkildə cəlb olunması daxildir

Qocalma prosesi baş verən yaş dəyişiklikləridir və qocalıqdan çox əvvəl başlayır. Qocalma əlamətləri canlıların müxtəlif quruluş səviyyələrində: molekyulyar, hüceyrə, toxuma, orqanlar sistemləri və orqanizm səviyyəsində özünü göstərir. Qocalma prosesi zamanı orqanizm səviyyəsində baş verən dəyişikliklər, əvvəlcə xarici əlamətlərdə özünü göstərir. Bədənin qaməti dəyişir, bədən forması başqa şəkil alır, onun ölçüləri kiçilir, dəri elastikliyi itirir, onda qırıqlar əmələ gəlir. Görmə, eşitmə və yaddaş zəyifləyir. Sümük toxumasının sıx və süngər maddəsi nazikləşir.

İnsan qocalma prosesləri nəticəsində baş verən dəyişikliklər hesabına qocaya xas əlamətlər qazanır. Qocalma ölüm ehtimalının artmasına gətirib çıxarır.

İnsanda 40-50 yaşdan sonra qocalma çox davamlı xarici əlamətləriylə üzə çıxır ki, bu da özünü ən çox dəridə göstərir. Bu zaman dərialtı piy qatının kütləsi itir və bunun nəticəsində dəridə qırıqlar əmələ gəlir, piqment ləkələr formalaşır. Ürək-qan-damar sistemində qocalıq özünü 40 yaşdan sonra göstərir. Bu zaman damarların divarında lipidlər, ən çox isə xolestirin toplanır ki, bu da öz növbəsində divarlardakı elastikliyi azaldır. Nəticədə ürəyin normal işi pozulur, orqanlar və toxumalar qanla yaxşı təciz olunmur. İnsanda tənəffüs sisteminin işinin qocalıqla əlaqədar pozulması alveollar arasındakı toxumaların dağılması ilə əlaqədardır. Bu zaman tənəffüs səthi azalır, oksigenin ağciyərlərə girməsi çətinləşir. Ağciyərlərin həyat tutumu çox azalır. İnsanda qocalıq zamanı həzm sistemində dişlərin tökülməsi, mədə və bağırsağ vəziləri, qaraciyər, mədəaltı vəz öz funksiyalarının azalması, qidanın həzmi pozulması, bağırsağın divarındakı dalğavari hərəkətin pozulması və tez-tez qəbizlik yaranması kimi dəyişikliklər olur. Bunlardan başqa qocalıq zamanı digər orqanlarda da belə mürəkkəb dəyişkənliklər baş verir.

İnsan orqanizminin qocalmasının ilkin səbəb və mexanizmlərini izah edən 500 hipotez vardır ki, bunları